

Sexagesima

Exsurge

Evangelium Luk 8: 4-15. Predikan Ingemar Andersson, (LFS)

Guds levande ord

I de sju sändebreven till församlingarna i Mindre Asien återkommer i varje brev en uppmaning: *Den som har öron må höra vad Anden säger till församlingarna.*

Att använda öronen och använda dem på rätt sätt är en ofta återkommande förmaning i Bibeln. I dagens evangelium ropar Jesus ut maningen: *"Hör, du som har öron att höra med!"* Och i andra sammanhang förmanar han: *"Se till vad ni hör, se till hur ni hör"*.

Man kan använda öronen på olika sätt. "Att höra ditt ord och lyda din röst Själv böj du mitt hjärta och öra", ber vi i en sång (770 i Lova Herren). Men i 2 Tim. 4 talar Paulus om människor med en helt annan inställning. De står inte ut med den sunda läran utan skall samla åt sig mängder av lärare, "allteftersom det kliar dem i öronen".

Man kan också komma i en sådan situation, säger Jesus i dagens text, att man "skall se och ändå inte se och höra och ändå inte förstå". Och då har något mycket allvarligt hänt i en människas förhållande till Guds ord.

"Guds levande ord" är dagens ämne. Och med sitt ord har Herren bestämda avsikter:

Liksom regnet och snön faller från himlen och inte återvänder dit, förrän det har vattnat jorden och gjort den fruktbar och ger säd till att så och bröd till att äta, så skall det vara med ordet som går ut från min mun. Förgäves skall det inte vända tillbaka till mig utan att ha verkat vad jag vill, och utfört det vartill jag har sänt ut det (Jes. 55:10-11).

Men man kan förhärda sig emot Ordet, vägra lyssna, slå dövörat till och förkasta Herrens vittnesbörd. Och då blir inte resultatet omvändelse och frälsning utan förhärdelse och dom.

I dagens text talar Jesus i liknelsens form om fyra olika slags åhörare. Bland dem fanns en del om vilka detta gällde: "se och ändå inte se och höra och ändå inte förstå". Matteus berättar något utförligare om detta. När lärjungarna frågar Jesus varför han talar i liknelser, svarar han:

"Ni har fått lära känna himmrikets hemligheter, men det har inte de andra. Ty den som har skall få, och det i överflöd, men den som inte har, från honom skall tas också det han har. Jag talar till dem i liknelser, eftersom de ser utan att se och hör utan att höra eller förstå. På dem uppfylls Jesajas profetia: 'Även om ni hör, skall ni inte förstå, och även om ni ser, skall ni inte se. Ty detta folks hjärta är förstockat. De hör illa med sina öron, och de sluter sina ögon, så att de inte ser med ögonen eller hör med öronen eller förstår med hjärtat och vänder om, så att jag får bota dem'. Men saliga är era ögon som ser och era öron som hör."

"Ty den som har skall få, och det i överflöd..." – den som har öra för Sanningen, som tar emot Ordet såväl när det dömer som när det frisäger – han skall få och det i överflöd.

"Men den som inte har" – mottagit den Guds gåva som heter kärleken till Sanningen - från honom skall tas också det han har..." – själva Sanningen. Den laglöse "bedrar dem som går förlorade, eftersom de inte tog emot sanningen och älskade den, så att de kunde bli frälsta. Därför sänder Gud en kraftig villfarelse över dem så att de tror på lögnen och blir dömda, alla dessa som inte har trott på sanningen utan njutit av orättfärdigheten" (2 Tess. 2: 10f).

Så vill inte Herren att det skall gå för någon människa. Han vill inte att någon skall gå förlorad, utan att alla människor skall bli frälsta och få kunskap om Sanningen (1 Tim. 2: 3f). Han vill stöpa om vårt hårda, ogudaktiga, från Gud bortvända hjärta, ta bort stenhjärtat ur bröstet och ge oss ett sådant hjärta som vill vandra Herrens vägar, efter hans vilja och bud (Hes. 11: 19f).

Därför manar Herren: *Sök HERREN medan han låter sig finnas, åkalla honom medan han är nära. Den ogudaktige må överge sin väg, den orättfärdige sina tankar och vända om till HERREN, så skall han förbarma sig över*

honom, och till vår Gud, ty han skall ge mycken förlåtelse (Jes. 55: 6-7).

Och i dagens text ropar Jesus till dig: *Hör, du som har öron att höra med!* Och den helige Ande uppmanar dig att inte förhärda ditt hjärta när du hör Herrens röst (Hebr. 3: 7f.).

Fyra slags åhörare talar Jesus om, och du hör till en av dem: vägen, stenig mark, tistlar eller god jord. Det handlar inte om medfödda anlag eller brister i det andliga, så att den ene skulle vara mer lättillgänglig för Ordets intryck än andra, men det beskriver oss människor och vår situation.

En säningsman gick ut för att så...

Säningsmannen är Herren Jesus själv eller dem han sänder ut. Utsädet är Guds ord, och det är rent och hundraprocentigt grobart. Men står man i den store Säningsmannens tjänst, behöver man fylla på säskäppan, själv leva i och av Ordet och hämta utsäde hos Säningsmannen.

Men alla andliga säningsmän står inte i Herrens tjänst. Det finns sådana som står i ovännens tjänst och som sår ogräs bland den ädla säden. Dem skall man akta sig för. Blandas Livets bröd ut med ingredienser från ovännens utsäde kan det andliga livet drabbas av förflamning och missbildningar, ja, det kan leda till andlig död.

Därför skall man vara noga vid valet av säningsmän, noga med vem man lyssnar till, söka Ordets rätta tjänare och deras undervisning.

Säningsmannen i liknelsen sådde inte som en modern lantbrukare. En sådan slösar inte utsäde på ofruktbar mark, men denne säningsman sådde överallt, också där utsikterna till skörd syntes obefintliga.

Därmed har Herren förklarat att Ordet skall predikas för alla utan undantag. Alla skall få höra, ingen enda lämnas utanför. Men där säden föll var grogrunden mycket olika.

När han sådde föll en del vid vägen och trampades ner, och himlens fåglar åt upp det. Jesus förklarar detta så: *De vid vägen är de som har hört ordet, men sedan kommer djävulen och tar bort det ur deras hjärtan, så att de inte kan tro och bli frälsta.*

Här är det klart utsagt vad som är djävulens mål. Han vill inte att någon skall tro Ordet och bli frälst, utan han vill dra alla med sig i förtappelsen.

Och han är nära inpå somliga av dem som lyssnar till Ordet. Deras hjärtan är som en hårdasfalterad djävulens riksväg. Så fort där faller ett Guds ord kommer han farande och plockar bort det. En sådan människa hör Ordet, men det lämnar henne alldeles oberörd. Lugn och säker rör hon sig bland dem som samlas runt Guds ord. Hon kan vara intresserad och samtala i andliga ting, men då blir det oftast om yttre saker som aldrig rör vid själva livsfrågorna.

”Hur skall jag få min själ frälst?” Den frågan har aldrig på allvar vaknat hos en sådan människa. Hon är andligen död och bekymras därför ej av sådana frågeställningar.

Är då en sådan människa, med ett hjärta likt den hårda vägen, bortom all räddning? Är det omöjligt för en sådan att bli omvänd?

Ja, för människor är det omöjligt, men inte för Gud. *Är inte mitt ord som en eld, säger Herren, och likt en slägga som krossar klippan?* (Jer. 23:29). Herren har en markberedare som kan riva upp den hårdaste jordmän, plöja, krossa och bereda den stenhårda hjärtejorden så att evangelii livgivande utsäde kan falla där, gro och bära frukt till evigt liv.

Sådant kan Guds heliga ord uträtta. Tung och hård och smärtsam är den processen, men den för till liv.

En del föll på stenig mark, och när det hade kommit upp torkade det bort, eftersom det inte hade någon fuktighet. De på stenig mark är de som tar emot ordet med glädje när de har hört det. Men de har ingen rot. De tror bara till en tid, och i frestelsens stund kommer de på fall.

Här är likgiltigheten bruten. I boken ”Kristens resa” finns en målande förklaring till den här delen av liknelsen. Kristen, som fått veta att staden Fördärv skulle gå under med alla dess invånare, flydde därifrån och begav sig iväg mot den himmelska staden för att undgå domen och frälsa sin själ. Bland dem som sprang efter Kristen för att förmå honom att slå sådana griller ur hågen och vända om, fanns också grannen Lättböjd. Men när han fick höra Kristens ord om den kommande domen och om räddningen i den himmelska staden, ändrade han sig och följde med Kristen. Men strax föll de i Misströstans träsk, och medan de nu låg där och kavade i gyttjan undrade Lättböjd var alla härliga berättelser om den himmelska staden tagit vägen. Och så gav han upp. Vid första motgång vände han om, kämpade sig tillbaka och återvände till staden Fördärv. Han var Lättböjd.

Men för Kristen var det annorlunda. Förtvivlat kämpade han sig igenom träsket, bort från staden Fördärv åt det håll där vägen till räddning gick. ”Kosta vad det kosta vill så måste jag få min själ frälst”, var hans tanke.

Visst har människor olika känsloliv och man påverkas olika lätt av det ena eller andra. Mången önskade sig nog mera ”Lättböjd”, men det är för det andliga livet ingen fördel att vara mycket beroende av känslor. Man blir så lätt en sådan där stengrundsmänniska, en känslökristen, utan att ha rötterna djupt förankrade i Frälsaren och näden i honom. Man är snar till glädjorus för att i nästa stund tappa bort alltsammans. Paulus talar om behovet av sådan andlig tillväxt, att man inte längre kastas hit och dit av vågorna och förs bort av varje vindkast i läran, när människorna bedriver sitt falska spel och i sin list förleder till villfarelse (Ef. 4: 14).

Att vara uppbyggd på apostlarnas och profeternas grund, där hörnstenen är Kristus Jesus själv (Ef. 2:20) motverkar ytlighet och lättböjdhet och ger lugn, trygghet och stadga åt det kristna livet. Men upplevelsekristendom och svärmeri leder människor ut på känslolivets gungfly.

Men också här kan det Ord som bränner likt en eld och likt en väldig slägga krossar klippor, rå på hjärtats stengrund så att den goda säden kan gro och bära frukt.

En del föll bland tistlar, och tistlarna växte upp samtidigt och kvävde det. - Det som föll bland tistlar är de som har hört ordet men som mer och mer kvävs av bekymmer, rikedom och njutningslystnad och aldrig bär mogen frukt.

När Jesus talar om hur det skall vara i de yttersta tiderna, varnar han för just detta: *Akta er för att berusa er och dricka er fulla och låta era hjärtan tyngas av det dagliga livets omsorger, så att den dagen plötsligt kommer över er som en snara* (Luk 21: 34).

”Bekymmer, rikedom och njutningslystnad” – sådant slingrar sig som kvävande ogräs runt det andliga livet, så att det står i fara att tyna bort och dö. Paulus skriver om hur längtan efter rikedom medför frestelser och snaror, oförnuftiga och skadliga begär, som störtar människor i fördärv och undergång (1 Tim 6:6ff.). Kärlek till pengar är en rot till allt ont. Genom detta har många kommit bort från tron och dragit över sig mycket lidande. Det är sådant Jesus varnar för i den här liknelsen.

Det är inte förbjudet att arbeta, sköta sin jordiska kallelse, att utvecklas och förkovras, tvärtom! Det var inte fel av den rike kornbonden att han var så framgångsrik i sitt yrke att han fick bygga ut sina lador för att få plats för sin stora skörd. Det var högst lovvärt, men han var blind för faran. Han lade ner sin själ i detta, på ett sådant sätt att han tappade bort evighetsfrågorna.

Och faran för detta är inte mindre i vår tid. Standardjäkt, karriärmöjligheter, statustänkande, ha-begär – många är de ting som vill kväva Ordets vittnesbörd och hindra att det bär frukt.

Judas Isakriot är ett förfärande exempel på hur smygande farlig frestelsen till rikedom är. Det var inga stora summor Judas förvaltade som kassör i lärjungaskaran och han vistades inte i sammanhang där han riskerade att bli miljöskadad, utan umgicks i de för det andliga livet bästa kretsar. Men djävulen lyckades ändå slå sina klor i honom och få honom på fall.

Det finns andra tistlar. Kung Salomos många hustrur blev honom till fall. Han var tvungen att visa hänsyn mot dem av annan tro, och därför vandrade han inte i allt på sin fader Davids vägar, säger Skriften. Och haltandet på båda sidor fick ödesdigra konsekvenser.

Hur många är det inte som kommit på fall därför att de har valt livskamrat efter eget sinne, utan att fråga Herren! ”Jag har gift mig och därför kan jag inte komma”, ursäktade sig en av dem som bjöds till kungasonens bröllop – och på samma sätt har mången svarat när Herren kallade till gemenskap i Kristus Jesus.

”Gå inte som omaka par i ok med dem som inte tror. Vad har väl rättfärdighet att göra med orättfärdighet?” (2 Kor.6: 14ff.). Här finns tistlar som snabbt skaffar sig djupa rötter.

Och detta gäller nu inte bara i äktenskapet. Det är något att betänka också när det gäller vänner, kamrater, umgänge.

Men Herren kan hjälpa! *Guds ord är levande och verksamt. Det är skarpare än något tveeggat svärd och tränger igenom, så att det skiljer själ och ande, led och märg, och det är en domare över hjärtats uppsåt och tankar* (Hebr. 4: 12). Och det svärdet kan skära av rötterna så att de här kvävande tistlarna förtorkar och dör och det andliga livet får livsrum till att frodas och växa till, hållas levande och friskt.

Men en del föll i god jord och växte upp och gav hundrafaldig skörd. - Men det som föll i god jord är de som har hört ordet och behåller det i ett uppriktigt och gott hjärta och bär frukt och är uthålliga.

Det finns också sådana åhörare. Ett kännetecken på dem är, att i textens beskrivning av olika andliga förhållanden har de känt igen sig själva. De har funnit att beskrivningen av den hårda vägen passar in på dem. De har känt igen sig i talet om hjärtat som en stenig åker med tunn och ytlig jordmån, fylld av kvävande, stickande tistlar.

Hårda, kalla, jordiska, ogudaktiga, ja, döda – så har de lärt känna sig själva. Och därför har de med tiden bara ett att hoppas: att få bli saliga av bara nåd för Jesu skull. Evangelium om Jesus, om nåd för syndare, det är ett budskap de behöver höra, det mår de väl av. Sådana är kännetecknen på den goda jorden.

Det är sådant texten syftar på, då den talar om ”ett uppriktigt och gott hjärta”.

Kung David ber i den 51:a psalmen: ”Du vill ju ha sanning i mitt innersta, lär mig då vishet i mitt hjärtas djup... Skapa i mig, Gud, ett rent hjärta och ge mig på nytt en frimodig ande. Förkasta mig inte från ditt ansikte och tag inte din helige Ande ifrån mig. Låt mig åter få jubla över din frälsning och håll mig uppe med en villig ande.”

När han såg sitt hjärta förlorade han alldeles all frimodighet. Men han åberopade sig på nåden: ”Offer som Gud vill ha är en förkrossad ande, ett förkrossat och bedrövat hjärta föraktar du inte, Gud.” Han visste att Herren helar dem som har förkrossade hjärtan, och att han förbinder deras sår.

Ett annat kännetecken på den goda jorden: *Hans lärjungar frågade honom sedan vad denna likenelse betydde*, berättar Lukas. En del var nöjda med vad de fått höra. Kanske var det sista gången de lyssnade till Guds ord, men det rörde dem inte i ryggen. Andra ville veta mer. De ville få Ordet förklarat för sig, få det uttytt och tillämpat på sig själva. Sådan är den goda jorden – ett uppriktigt och gott hjärta bär sådan frukt.

När Petrus och Johannes stod inför sina förföljare och plågåre och frimodigt bekände Jesu namn, står det att fienderna förvånades över sådan frimodighet hos olärda män av folket. ”Men så kände de igen dem och kom ihåg att de hade varit tillsammans med Jesus.”

Sådant umgänge bär god frukt. Det är ingen frukt som lärjungen själv kan se och njuta av, men som väl andra kan se och förstå varifrån den kommer. Hos sig själv finner lärjungen intet – men i Kristus har han allt.

Amen.